

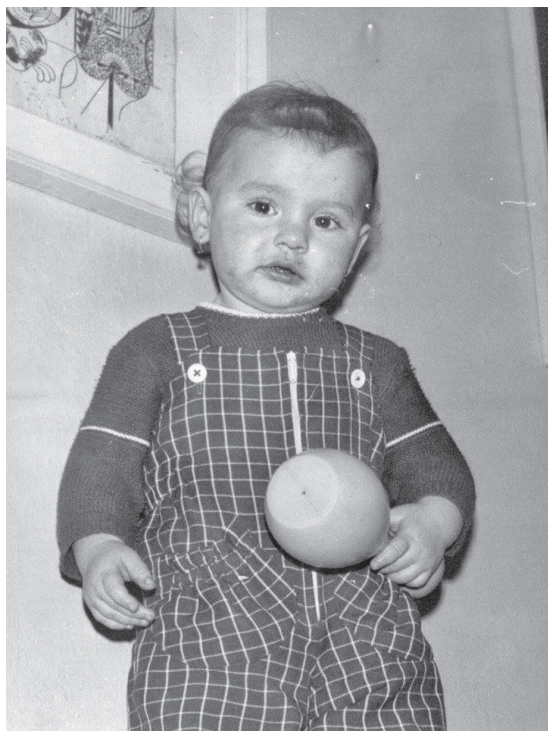
„Szerelmem a kő, a márvány”

*Bérczessy András beszélgetése Rostás Bea Piros
szobrászművésszel*

– **Hogyan léptél az alkotó pályára, honnan az indíttatás?**

– Gyermekkorom családi tragédiákkal telt, másfél évesen édesapámat vesztettem el, majd nagymamát és dédit, 13 évesen anyukám lett nagyon beteg. Már akkor egyértelmű volt a művészeti irány, csak akkor még a kitárulkozás volt az eszköze, musicalszíniésznek készültem, énekeltem, szerettem szerepelni, középpontban lenni, a figyelem pótolta a szeretetet, amire nagyon vágytam. A rettentő sok energia belső indíttatásból jött, a sok veszteség, apám hiánya, az elvesztés – akit szeretek, elvesztem – feldolgozása egy gyermeki lélekben egyfajta feldolgozhatatlan érthetetlen, ismeretlen dühöt képzett. Nálam a segélyhívás a bajban hangoskodással, figyelemeltereléssel, szerepléssel leplezve tört elő, amit sokan félreértettek. Ez a mai napig így van, a jellememmé vált, minél hangosabban vidámkodok, annál nagyobb a baj... A sírva vigad a magyar! mondás nálam inkább *Mulatva sír a magyar...* Nem mutattam ki felé a szorongásaimat, a fájdalmaimat, az érzékenységet.

Életem fontos része volt az Angolkisasszonyoknál töltött 8 évem. Első saját felelősségteljes döntésem volt a szigorú és vallásos iskola választása, katonai szigorra és erős oktatásra vágytam. Érzékeny voltam és őszinte, nyitott, nem tudok hazudni, kamuzni, mindig lebukok. Viszont az őszinte tekintetem sokszor igazságtalan büntetést szült, míg mások lapítottak, én néztem fel nyitott tekintettel, és vittem el a balhét sokszor úgy is, hogy nem is voltam jelen. A *bűnös vagy* érzést nagyon sokáig vittem az életemben, a környezetem rángatott ki ebből a pecsétből.

– **Mikor dőlt el, hogy a művészet lesz a fő irányod, megélhetésed?**

– 15 éves voltam, mikor a nagypapám, Papóm tüdőrákot kapott, illetve egy év alatt zajlott le a teljes leépülése, majd elhunyt. Papóm velünk élt, apám halála miatt ő vállalta, hogy segít édesanyámnak a nevelésünkben, végig támogatta a lányát, vigyázott ránk, amikor anyum dolgozott.

Akkoriban kezdődött az Angolkisasszonyoknál a kerámiaszakkör, ahol, mikor agyagot adtak a kezembe, csodák csodája csendben maradtam, elmélyültem az alkotásban, és önkifejezésre törekedtem, nem dekorációt szerettem volna készíteni. A mai napig megvannak az akkor készült munkáim, kis figurákkal kezdtem. Most is előttem van, ahogy a szoba ajtajában áll, és nézi, ahogy 14 évesen belefeledkezve az agyagba készítettem az *Özvegy és lánya* szobrot. Nagypapám halála nagyon megviselt, ez a fájdalom csak erősítette bennem az alkotót, kifejezni vágytam, kitörni magamból, a gondolataimból, az érzelmekből, és belegyúrni másba.

– **Melyik anyag a kedvenced? Van ilyen egyáltalán?**

– Az agyag egy állandó szobrászanyag, de a szerelmem a kő, a márvány! Minden anyagnak megvannak a szabályai, lehetőségei, mit enged meg, építheted és rombolhatod, elvehetsz belőle vagy hozzá is tehetsz, mennyire tervezek vékony vagy stabil formát, ezeket mind meghatározzák az anyagok. Így először általában a forma születik meg a fejemben, és ahhoz választok anyagot. Viszont fordítva is működik, mikor adott egy kő, adott méretekkel, és abba kell, hogy belelássam a formát.

Kő és kő között is különbség van, a szerkezete, a színe stb., ez mind-mind beleszól abba, hogy a tervezett szobor hogyan alakulhat. Elsősorban klasszikus szobrászati anyagokkal dolgozom: agyag, kő és bronz, de például a Törökországban töltött doktori tanulmányaim alatt a mestereim nem engedtek kővel dolgozni – merthogy abból kaptam már eleget –, kortárs művekre vágytam, ezért a helyi anyagokból hoztam létre a munkáimat. Ilyen volt pl. a szappan fűszerekkel, a kender, a textil stb. Nagyon izgalmas, érdekes tapasztalat volt. Különben, én

úgy gondolom, minden szobrásznak megvan a maga fő anyaga, ez függ a szobrász személyiségétől is. Nekem például lételemem a törés, vágás, a rombolással építés. Habár ma már igazán gyorsan meg tudom valósítani a megálmodott szobrot – köszönhetően a tapasztalatnak és a tudatos alkotói folyamatnak –, fontos, hogy az alkotás hova készül: kinti vagy benti térbe. Számos meghatározó tényező van, amely befolyásolja az anyagválasztást.

– Mit fejez ki számodra a kő?

– A kő egy misztikum! Zárt, stabil, tömör, mégis törékeny. Ki kell fejtés belőle, amit belelátsz. A kő is törik, nem mindegy, hol ütöd és mekkora erővel. Én mindig úgy jellemzem, mint egy kapcsolat létrejötté férfi és nő között... Van egy elképzelésed,

amit szeretnél kihozni belőle, de a kő rögtön helyrerakja az erőviszonyokat. Minden kő más, máshogy reagál, és bizony, ő maga is formálja magát, illetve az alkotót.

Az erről szóló illusztrációk bizony igazak, ez egy párbeszéd, nem az én monológom. Ritka, hogy pontosan az legyen a végső forma, ahogyan én terveztem. Mindig hagyok lehetőséget az improvizációra, a végén mindig kap egy extra részletet, üzenetet, és ettől csodás a „viszony”. A végén mindenki boldog, a kő is, és én is...

– **Előtted egy nagy kőtömb, amit kiválasztottál vagy kaptál. Hogyan ismerkedsz meg vele, hogyan szelídít meg?**

– Ez általában a leghosszabb pillanat. Azért mondom, hogy pillanat, mert, ugye abban a rendszerben, amiben én dolgoztam elsősorban, a szimpóziumok világában, ott minden perc számít, nagyon rövid időn belül el kell készülni, minden körülmények között. A körülményeket sose tudod kiszámítani, mert az mindig más. A pillanat, amikor megvizsgálom a követ, van-e benne repedés, törés, hol lesz az alja, a teteje, az eleje-háta, megmérem, hogyan törik, szilánkosan vagy porózusan – ezek az első lépések. Utána felrajzolom rá, amit tervezek, majd – általában a következő nap – nekiesek a gépekkel, vésőkkel. Először nagyon óvatosan, ki kell választanom a legmegfelelőbb szerszámokat, vágókorongokat, majd elindul a kő szoborrá válása.

– A szobrászatban talán kevés lehetőség van a „javításra”, vagy legalábbis nem olyan egyszerű, mint mondjuk egy grafika esetén egy elcsúszott vonalat visszatörölni. Ez másfajta gondolkodást igényel?

– Abszolút! Ahogy említettem, van olyan anyag, ill. technika, ahol nagyobb a lehetőség a javításra. Ez mindig az anyagtól függ. De egy szobrász mindent megold, a mesterem erre tanított.

– **Minek tudható be, hogy Egerben – a többihez képest – viszonylag később lehetett köztéri szobrod?**

– Ez jó kérdés, sokáig nagyon kínozott ez a dolog, nem vigasztalt „*A saját hazában nem lehetsz próféta!*” elmélet. Miért? Már 32 szobrot kifaragtam szerte a Világban, mire végre itthon is lehetőséget kaptam. Én mindig nagyon tudatosan próbálok politika és pártmentes művész maradni! Ez számomra alap. A politikus jön-megy, én maradok. Hiszek a jó emberekben, és szerencsére léteznek is. Egy köztéri szobor viszont függ a helyi önkormányzatoktól, hogy mit és hol képzelnek el, honnan lesz rá anyagi forrás, és szinte lehetetlen, hogy mindenki elégedett legyen az elkészült szoborral, nem számít, hogy az absztrakt vagy realista. A szobrász nyilván az akkor épp tőle telhető legjobbat próbálja létrehozni, de van, hogy alkalmatlan helyre rakják a művét, megrongálják stb. Az egeri szobrom nagyon fontos volt nekem. 11 tervet küldtem a városvezetésnek, én nem ezt szerettem volna, de ezt választották – ez is az én „gyerekem”, de van egy gyerekkori álmom, amit amíg meg nem valósítok, nem halhatok meg! Az Egernek szánt szobor még várát magára.

– **Öt évvel ezelőtt a sajtó is nagy szeretettel adta hírül: „Elkelt Rosztás Bea Piros”, s címlapot is kaptatok. Milyen szerepet játszik az alkotásban a férjed?**

– Teljesen egygyé olvadtuk, együtt élünk, alkotunk, sokszor bár a saját dolgunkat kell intéznünk, de a nap nagy részében együtt vagyunk, elválaszthatatlanul. A szerelem csak erősödik köztünk, ahogy együtt élünk meg dolgokat, együtt küzdünk, együtt vigadunk. Tudtuk, hogy változtatnunk kell az életünkön, miután összeházasodtunk. Nem élhettük tovább az addigi életet, át kellett teljesen gondolni, alakítani a célokat. Létrehoztuk közösen a kettőnk tudására épülő A&B Többnyelvű Összművészeti Alkotóműhelyt, amely ma már

4-5 éve létező közös formáció, mindketten megtaláltuk benne a szerepünket, a helyünket, dolgunkat, és teljesen az életünk részévé vált.

– **Egyedi módon foglalkoztok fiatalokkal. Miért fontos, hogy ők is belekóstoljanak – akár igen ifjan – a művészetbe az A&B Többnyelvű Összművészeti Alkotóműhelyben?**

– A gyerek még alakítható, friss, nyers, és fogékony a tudásra. Mi nem szeretnénk rájuk erőltetni dolgokat, ez egy új generáció, segíteni próbáljuk őket a tudásunkkal, tapasztalatunkkal, hogy technikailag is készen álljanak a szakmára. Túlnőnek rajtunk, alig várjuk, hogy egyszer láthassuk, hova jutnak az életükben, élvezünk minden pillanatot, amiben együtt fejlődünk. Sajátunkként tekintünk rájuk...

– **Férjeddal közösen különleges módon képviselitek a kultúrák találkozását. Hogyan inspiráljátok egymást?**

– Mindketten nagy utazók voltunk, vagyunk, magunkba szívtunk sok látványt, kultúrát, ez a szemléletünket és életünket is mindennapos szinten befolyásolja, akár abban is, mit eszünk, mit veszünk meg, hogyan vélekedünk a Világ dolgairól. Nagyon nyitottak vagyunk mindig, imádunk új helyekre menni, új kihívásokkal szembesülni.

– Számos elismerés mellett megkaptad a „Pro Agria” szakmai díjat is. Hol foglal helyet a szívedben ez az elismerés?

– A szülőhelyem a legfontosabb. Kaptam már számos elismerést külföldön, voltam sokszor piros szőnyegen, de a saját szülőföldeden a környezetben, ahol élsz, ott végtelenül fontos, hogy elismerjenek, tiszteljenek, megbecsüljenek.

– A művészeti alkotóknál a tehetség mellett nagyon fontos a képzés, ezt meglátásom szerint te is osztod, hiszen egészen a doktori fokozatig jutottál. Ez kevésbé szokványos talán, mi sarkallt erre?

– Magyarországon háromszor felvételiztem sikertelenül, mikor megkaptam a Prima Primissima díjat, és befektettem a törökországi tanulmányaimba. Ez persze csak arra volt elég, hogy fedezzem a 6 hét nyelvtanulást, ami alatt felsőfokon meg kellett tanulnom a nyelvet. Küzdelmes évek voltak, de sikerrel végeztem.

– Munkáidban fontos téma a nőiség, az emberi kapcsolatok. Miért kerülnek ezek középpontba?

– Édesanyám a mindenem, erősen jelen van az életemben, anyám-apám egyben, tehát van ez az erős gyökér, meg hát, ugye, én is nő vagyok, még akkor is, ha poros, és török-zúzok időnként.

– Konkrét személyeket is meg szoktál mintázni. Legutóbb Eger első szabadon választott polgármesterének, dr. Ringelhann Györgynek az emlékművét alkottad meg. Mit jelentett neked ez a munka?

– Gyuri bácsi volt az első polgármester Egerben, aki ösztöndíjjal támogatta, hogy szobrászati tanulmányaimat tudjam fedezni. Személyesen is ismerem, nagyon megtisztelő volt a felkérés.

– **Hogyan élted meg, amikor megrongálták az egyik művedet, Evlija Cselebi szobrát?**

– Összetörték a szívemet, de a sanyarú sorsa, ami konkrétan a *nincs, és nem is lesz*, az jobban megvisel. Ígéretet kaptam a szobor újra megvalósításának lehetőségére, de ma már feledésbe merült. Semmilyen szinten nem lettem kárpótolva, se anyagilag, se erkölcsileg, se emberként, ez egy megbocsáthatatlan dolog a városnak, mert egy köztéri szobrot nem lehet semmilyen díjjal vagy mosollyal kárpótolni. Evlija Çelebi utazó, író szobra különleges volt. A Világban egy kézen megszámolható, mennyi van belőle.

– **Nemcsak „statikus”, kézzelfogható alkotások fémjelzik a nevedet, performanszok is fűződnek hozzád, s az énekhangodat is ismerheti a közönség. Ez miért fontos?**

– A nőiségemnek. Mikor „férfimunkát” végzel, egyensúlyozni kell, ezt segíti a *nőciskedés*. Ezenkívül ott rögtön kapsz reakciót, a színpadon. Nagyon fel tud tölteni.

– **Viszonylag szokatlan helyen, bevásárlóközpontban is nyílt már kiállításod, kiállításotok. Miért fontos a művészetet más terepekre is kivinni?**

– Ott állítunk ki, ahol lehetőség van rá. Az előnye az Agria Park Galériának, hogy elég sokan megnézik, bejön a közönség. Általában szinte csak a megnyitóra mennek el az emberek, mikor bármilyen kulturális intézményben van a kiállítás, sajnos.

– **Bűvészkedjünk egy kicsit a számokkal! Évente hány darab vágó/csiszolókorongot koptatsz el?**

– A kőtől függ, grániton 1 kövön akár 15 korong is megemésztődik. Márványon 1 korong többhöz is elég.

– **Hány tonna kőfelesleget faragtál le pályád során?**

– Egy iskolányit biztosan!

- **Hány tanítvánnyal foglalkoztál eddig?**
- Kb. 100 gyereket kínoztam eddig...
- **Mik voltak a legnagyobb küzdelmeid eddigi pályádon, akár emberi, akár alkotói szempontból?**
- A mindennapi túlélés művészként, a számlák fizetése nehezebb, mint a kőfaragás!
- **A pohár félig tele van, vagy félig üres?**
- A pohár méretétől függ, illetve előtte vagy utána?
- **Hogyan képzeled a jövőt személyes vonalon, illetve alkotóként?**
- Amíg élek, alkotok! Terveim vannak, de hagyom is magam sodródni az árral néha...

